

בס"ד ד' שבט השנה תהא שנת פסקי בעל-התניא. דברי תגובה, מחאה והבהרה, בעניין העירוב בעיירות הגדולות. מאת אליהו הומינר

בקובץ 'הערות ובאורים' גליון א'רו, נדפס מאמר מאת הגה"ח מוהר"ר לוי קפלן שליט"א העוסק בבירור דעת אדמו"ר בנידון העירוב בעיירות הגדולות ובעיירות שאינן גדולות. לצד המאמר (עמ' 54) נוספה ההערה הבאה:

"הרי לאחרונה נתפרסם כתי"ק ברור של הרבי בזה. המערכת."

בגליון הבא (א'רז) הגיב על כך הגאון החסיד הרב ר' ברוך אבערלאנדער שליט"א, אב"ד ושליח כ"ק אדמו"ר לבודאפעסט:

כל זה אינו נוגע למענת הרבי למלבורן נגד עשיית עירוב, וכפי שהאריכו לבאר בזה כמה וכמה רבנים, והאריך בזה בטו"ט הגר"ל קפלן ב'הערות וביאורים' (גליון א'קצט עמ' 146 ואילך). ולפלא על הערת הבחור הזעצר שם שלא ידע שמענה זה נתפרסם כבר לפני הרבה שנים, וגם לא ראה מה שביאר בזה הר"ל ק"ק שם ואכמ"ל.

גם לצד דברים אלו נוספו הערות מאת 'המערכת'. ההערות נכתבו באופן בוטה ומזלזל בכבודו של הגה"ח מוהר"ר ברוך אבערלאנדער שליט"א, שהינו אחד מחשובי רבני חב"ד. וכאן המקום למחות בתוקף על הזלזול בכבוד ת"ח מופלג שכמותו, בקי ומחדש מתון ומסיק, שידי רב לו בהוראה בכ"כ תחומים וביניהם בהלכות עירובין (ובפרט שלפי השמועה נכתבו דברים אלו על ידי אדם צעיר שאין לו יד ורגל בהלכות אלו, והכל לפי המבייש והמתבייש וד"ל), ולקוות שהמערכת הנכבדה לא תוציא עוד תקלות שכאלו מתחת ידיה.

על מנת שלא יישארו הדברים בלא תגובה, נעתיק כאן את אותן הערות, בהשמטת אותם ביטויים בלתי הולמים שאין הדעת היפה סובלתן, ונשיב עליהם כדרכה של תורה.

א. השמועות והביאורים סביב ה'מענה' למעלבורן

כך כתב רושם 'הערות המערכת' בקובץ העו"ב שם:

(א) הכותב הנ"ל טוען (בתוך דברים אחרים) שהמענה השלילי למלבורן הי' קשור עם זה ששם העירוב לא הי' כדבעי וכו', בשעה שזה היפך המציאות לגמרי. שכן השאלה שנשלחה אל הרבי משם הייתה בקשר לעשיית עירוב באופן כללי, בלי שום פרטים וכיו"ב, ועל כך הי' המענה לשלילה.

(ב) לצערנו, עד שנתפרסם צילום הכתי"ק, היו כאלו (מתוכם כמה שהשתתפו בעצמם בכתיבת המאמרים בהעו"ב שציינו בפנים), שפקקו (ועוד יותר מזה) באמיתת יחס מענה זה לרבינו, ואמרו וכתבו כן ברבים.

וראשית לכל, נעתיק כאן את לשון ה'מענה' שנתפרסם לאחרונה בכתב יד קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע:

מפורסמת דעתי שבדורנו זה, איש או ארגון שמתחשבים איתו, העושה עירוב, ויודע שסוף סוף יתפרסם הדבר - הרי זה תקלה איומה, כי אי אפשר שלא יארע שבת קודש אחד והעירוב פסול, וע"פ טבע, [כ]שיתרגלו פעמים אחדים בהוצאה בשבת קודש, לא תועיל כל הכרזה והודעה שהעירוב נפסל ואסור [לטלטל] וכו' [כדי] שיפסיקו להוציא. ואין לעשות עירוב אלא בסודיות.

והנה, לענין האפשרות שהועלתה בעבר שהמענה למעלבורן איננו מדויק בלשונו, האמת צריכה שתאמר שאפשרות זו אכן הועלתה, אבל לא על ידי כותב המאמר בהעו"ב (הגר"ל קפלן), שהביא במאמרו את המענה הנידון כאן וביארו בטוב טעם ודעת) אלא על ידי כותב שורות אלו (וגם בשעתו כתבתי שגם באם ימצא ה'מענה' כמוסמך, על כרחנו לפרש שהיו בעיות באותו עירוב מסוים, וכדלהלן בארוכה).

אלא שאפשרות זו לא הועלתה על ידי רק מכוח הסתירה שהוא מהווה (על פי פשוטו) לתקנת חכמים שבמשנה ובגמרא ובכל הפוסקים עד השולחן ערוך, למכתבים רבים ומפורטים אחרים של כ"ק אדמו"ר (וכן למעשה רב שאדמו"ר עצמו השתתף בכספו בתיקון עירובין), אלא גם מכוח עדותם המפורשת של בני משפחת השליח למעלבורן שמענה זה נמסר **בטלפון** על ידי המזכיר הרב לייבל גרונר ע"ה (בשנת תשמ"ב), ונרשם בשעתו. דבר הפשוט שבמקרה כזה יש מקום לחשש שנשמטה מהרושמים תיבה אחת חשובה העשויה לשנות את הפשט מן הקצה אל הקצה¹.

ואכן, ת"ל בא המענה, ובירר הלשון המדויק של כ"ק אדמו"ר ז"ע.

ולעניין השאלה שנשלחה ממעלבורן, שב'הערת המערכת' הנ"ל נכתב שתוכנה היה כללי וללא כל פרטים על תנאי המקום: ראשית, ראה להלן שגם אם כך היו פני הדברים, עדיין ביאורו של הגר"ל קפלן (ושאר גדולי הרבנים שהסכימו עמו) במקומו עומד. שנית, מקור מידע זה הוא בשמועות שבעל פה מכלי שני ושלישי, ולא מפיהם אנו חיים (ואכן מציאת כתב היד עוררה אי-אלו תמיהות כלפי השמועות הנ"ל), וכפי שהורה כ"ק אדמו"ר בעצמו בכמה מקומות שאין להעמיד דבריו על שמועות, כולל עדויות של המזכירים עצמם² (וכל שכן בני משפחותיהם).

ולעניין הטענה שמפרשים מענה כ"ק אדמו"ר שלא כפשוטו, המופנית כלפי הגר"ל קפלן, וכן כלפי כל הרבנים החשובים החתומים על ה'קול קורא' שיצא לאחרונה בעניין העירובין. הנה יש להודיע נאמנה שגם הלוחמים כנגד העירובין בזמננו מפרשים מענה זה שלא כפשוטו, כי על פי פשוטו הרי הוא בסתירה לעצם תקנת עירובין שתקנו חכמים ושנהגו בה בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, וכן בסתירה לשאר מכתבי כ"ק אדמו"ר בנידון זה, ולכן **למדו פשוט** שהכוונה לעיירות הגדולות, וכשיטתו המחודשת של הגר"מ פיינשטיין (והר"א קוטלר) שיש בזה דין רשות הרבים דאורייתא ומקום חשש שתשתכח תורת הוצאה.

וכדברים האלה כתבו ב'הערת המערכת' על מאמרי בקובץ הער"ב (גליון ח [אלף – קנז] יוד שבט עמוד 182) "מובן ופשוט שכהנ"ל הוא רק לפלפול בעלמא, שהרי למעשה כתב כ"ק אדמו"ר ש"מפורסמת דעתו" נגד הקמת עירובין **בעיירות גדולות**".

והנה במענה הנ"ל אין שום רמז לכך שהבעיה בעירוב היא דין רשות הרבים, ואדרבה, הנימוק שהביא אדמו"ר שם ש"אי אפשר שלא יארע שבת קודש אחד והעירוב פסול" (על פי הבנת 'המערכת' ודעימיה שהכוונה שהעירוב ייקרע בשבת, ראה בסעיף ב להלן), שייך בעיירות הקטנות יותר מאשר בעיירות הגדולות, כי בעיירות הגדולות רוב העירוב מבוסס על מחיצות אמיתיות, כגון מחיצות הבתים, ורק את הפרצות שביניהן סוגרים ע"י צורת הפתח, משא"כ בעיירות הקטנות, שהשטח הפרוץ מרובה על העומד ועושים צורת הפתח מארבעה צדדים, שם ישנם סיכויים גדולים יותר שייפסל העירוב.

ובאמת, כפי שהארכתי במ"א, הן רבינו הזקן והן הצ"צ והן אדמו"ר נשיא דורנו עצמו, ברור מללו שאין שום חשש רשות הרבים בעיירות גדולות דין, מחמת תנאי 'מפולש' שאינו מצוי בעיירות הגדולות (וכן מחמת מחיצת הבתים), ודלא כהגרמ"פ.

ולעניין הביאור האמיתי למענה הנ"ל, עיין להלן.

ב. מה הם החששות שהוזכרו בפירוש בה'מענה' למעלבורן

ונבוא כעת לחזור ולבאר את מענה אדמו"ר ז"ע הנידון כאן, על פי דעת הרבנים החשובים שליט"א שחתמו על הקול קורא שנתפרסם לאחרונה. ותחילה נדון בעניינים המוכחים מלשון המענה עצמו.

הנה במה שכתב אדמו"ר שם "אי אפשר שלא יארע שבת קודש אחד והעירוב פסול", משמע שאין כוונתו שיקרע העירוב בערב שבת (בשעה ושתיים) אחר הבדיקה או בשבת עצמה (בכל המעט-לעת), שאם כן הייתה הלשון "שייפסל העירוב בשבת" או כיו"ב, אלא הכוונה היא שכבר כשנכנסה השבת היה העירוב פסול, אלא שלא הייתה אפשרות לתקנו.

[וכן משמע גם מסיום הלשון "לא תועיל כל הודעה והכרזה שהעירוב נפסל", ומשמע שאין מדובר על פסול שאירע בשבת או סמוך לה, אלא על פסול שניתן להכריז עליו מראש קודם השבת].

ועל כרחנו לומר שמדובר על תקלה שאי אפשר לתקנה במהרה, כי אם נאמר שהחשש הוא שמה יקרע העירוב אחר שנבדק כהלכה בערב שבת, הרי זהו חשש המנוגד לכל תקנת עירובין, ולדינא דסומכין על החזקות, וכן

¹ והן לא מכבר התפרסם מענה כ"ק אדמו"ר מחודש תמוז תשמ"ח, וז"ל: "פרסמתי, וכו"כ פעמים, שכשאומרים דבר בשמי יבקשו צילום בכתב, וק"ל" (תשורה לנדא-אקסלרוד עמ' 23).

² וראה בזה באריכות, וביחס למזכירים, ב'צדיק למלך' חוברת ד עמ' 44.

מנוגד למעשה רב של האריז"ל (כפי שהביא המנח"א) שנהג לטלטל בעירוב, ומנוגד למעשה רב של רבינו שתמך בעירובין בכמה מקומות.³

ועוד יש לדקדק בל' אדמו"ר שכתב "אי אפשר שלא יארע" כו', ומשמע שהנידון הוא מקום שכמעט 'פסיק רישא' שהעירוב לא יתקן עד שבת. וכידוע ומפורסם שכן הייתה המציאות במלבורן, שלא הייתה להם רשות מהמדינה לתקן עירוב, ורק שסמכו על מחיצת הקיימת, ובזה שייך החשש שיתהווה שינוי במחיצות העיר. ולזה ולכיוצא בזה כיון אדמו"ר במה שכתב שזוהי "תקלה איומה", שכן במקרה כזה ייתכן שלא ידעו מהשינוי, וגם אם ידעו ימשיכו לטלטל מתוך הרגל, ובפרט שלא תהיה אפשרות לתקן העירוב בחזרה. ואכן חשש זה התאמת במציאות בשני מקרים של עירובין במדינת אוסטרליה, שהסתמכו על חוטי החשמל, וכאשר חברת החשמל הציבה את החוטים בקרקע בטל העירוב לגמרי, וראו ידיעה עיתונאית שהתפרסמה על כך בצילום המצורף.

ועל דרך זה אירע גם בעירוב במנהטן, וכמ"ש הגרי"א הענקין במכתבו⁴:

"על דבר הוצאה מרשות לרשות בשבת בפ"ק ניו יארק. הנה רבים משומרי תורה, וביחוד מחסידי פוילין, מטלטלים פה בשבת ברחוב, וסומכים על ההיתר של הרב יהושע סגל משערפעץ זצ"ל. והנני רואה בזה לבאר שאין זו סמיכה כלל. ואבאר: הנה להיתר טלטול צריך שלשה דברים: ערובי חצרות (ובכלל זה שתוף מבואות), שכירות מקום במקום שיש אינם-יהודים, ומחיצות מוקפות כדיון, ובגלל זה אין שייך לסמוך על היתר שמכבר, אלא א"כ יש בי"ד משגיח תמיד על כל השלשה דברים. ערובי חצירות צריך שיהא במקום אחד בעד כל העיר (לדעת הח"צ), וזה חסר עתה. ואפילו להסוברים שמועיל ערובי חצירות שנעשה בכמה מקומות שבעיר, ומסתמא יש הרבה מניחי ערוב, אבל שכירות מקום עשה אז הרב ז"ל רק על עשר שנים, ומני אז לא נשמע על מי שהוא שיעשה שכירות כדיון. אמנם מה שמבטל ביותר ההיתר הוא שנוי העיר, כי סמיכות ההיתר היתה על החוף הבנוי שאצל הנהר, ועל ה"עלעווייטער" [גשרים המיועדים למעבר הרכבות], וחלו שנויים בזה, והחוף הבנוי נתבטל דין מחיצה שלו מפני הגשרים שנתחדשו מאז גם במזרח וגם במערב, שהמחיצה שמתחת הגשרים נתבטלה ע"י הפסק הגשר, והגשר בעצמו אינו עשוי במחיצות סביב, ומצד השני של הגשר בברוקלין ובנוי דזורזי [ג'רסי] אין שם מחיצות מקיפות (וההיתר מתחלתו היה רק על חלק ממאנהעטען, וברוקלין ובראנקס לא היו בכלל ההיתר מעולם), וממילא אזדא ליה ההיתר לגמרי, ושומר נפשו יזהר ויזהיר אחרים על זה."

הראינו לדעת, אם כן, שבמקומות שתיקנו עירובין ללא רשות מיוחדת על כך מן הממשלה, אכן ארעו תקלות איומות שנמשכו שנים. ונראים הדברים שלכך נתכוון אדמו"ר ז"ע במענה הנ"ל.

ג. הדוחק שבביאור הפשטני ל'מענה' מעלבורן, ודיון בדעת הס"ז

הביאור שבסעיף הקודם, לפיו החשש שב'מענה' למעלבורן היה שלא תהיה אפשרות לתקן את העירוב במהירות באם ייקרע, מעלה מספר שאלות:

(א) וכי מפני העבריינים, שאינם מדקדקים לעיין האם העירוב נפסל, נבטל תקנת חכמים ועונג שבת של רבים וטובים!?

(ב) וכי משום חשש כזה יש להגדיר את תיקון העירוב כ"תקלה איומה"!!

(ג) הרי זו גזרה חדשה שלא עלתה על לב אף פוסק!⁵ וגם אם נסבור שאכן דעת כ"ק אדמו"ר לתקן גזרה חדשה בזה (הגם שכתב בעצמו כמה וכמה פעמים שאין לחדש גזרות בדורנו⁶), האם גזרה מחודשת כזו יכולה שתימסר

³ וגם באם לחשוך אדם לומר שדעת אדמו"ר לחשוש לזה, נגד כל הפוסקים מימות רב אשי ורבינא, עכ"פ לא היה כותב על כך 'תקלה איומה' ח"ו.

⁴ לוח היובל עמוד 62

⁵ וגם הלשון 'בדורנו זה' שב'מענה' למעלבורן, יש להבין ע"ד הלשון שב'מענה' להגר"ג ציננער (נדפס בצדיק למלך חלק ז עמוד 225-226) 'אפילו בדור צדיק .. ועל אחת כמה וכמה בדורנו זה', וכן הוא סגנון מכתב הרב מינדל ע"ה אודות העירוב במנהטן שהיה בעייתו בכל הדורות ועאכו"כ בדורנו, כלומר: אין מדובר בחשש שנתחדש בדורנו, 'תורה חדשה מאתי תצא', אלא בחשש ישן שבדורנו הוא מודגש יותר.

⁶ וראה בהערה 20 להלן.

במענה פרטי, בלא שיינתן לה פומבי, וללא מקורות והסברים לשאלות הפשוטות דלעיל, ואף ללא שום הגדרה היכן חלה הגזרה והיכן לא חלה!?

ומכל מקום, ניתן היה לייסד את הדברים על דעת ה"ט"ז (שסג ס"ק כ) בנידון מקום שהנהר משמש בו כאחת ממחיצות העירוב, ובחורף נקרש הנהר ונגלד מפני הקור ובטלה מחיצתו, שאסור לטלטל שם כל השנה שמה יבואו לטלטל גם בחורף (ובשו"ע אדמו"ר שם הובאה דעה זו בתור 'יש מי שאוסר' וסיים שם ש'טוב לחוש לדבריו').

ונידון זה, שהדבר ברור שיפסל העירוב על ידי שיקפא הנהר (במקומות הקרה), נראה מתאים ללשון אדמו"ר ב'מענה' דידן ש'אי אפשר שלא יארע שבת קודש אחד והעירוב פסול', ואולי זהו הביאור בהוראת אדמו"ר שלא לערב כאשר אלו הם תנאי המקום (שאינן אפשרות לתקן תיכף).

[וראו מה בין ביאור זה, שהחשש שב'מענה' הוא שבמקום פלוני לא תהיה אפשרות לתקן את העירוב תיכף אם יפסל, שזהו חשש הלכתי שהביא ה"ט"ז (אף שבשו"ע אדמו"ר הובא חשש זה רק כ'טוב להחמיר'), ובין הביאור שמפיצים מתנגדי העירוב, שהכוונה לחשש כללי על עירוב בעיירות גדולות (או גם קטנות!), שזהו חשש שאין לו שום יסוד בהלכה ומקורו בסברות חיצוניות, שקורין 'מטא-הלכה', ועל אלה וכיוצא באלה כתב התשב"ץ (והביא אדמו"ר דבריו לנדו"ד): "אם אינו הדיוט מינות נזרקה בו, כי הוא חולק על התלמוד והפוסקים!" (וראה עוד בזה בארוכה בסעיף ה לקמן)]

אמנם, עדיין יש מקום לעיין בזה, כי דעת ה"ט"ז כאן מיוסדת על גזרת חכמינו ז"ל 'שמה יעלה הים שרטון', וגזרתם הייתה רק בים וכיו"ב שזוהי מחיצה שבידי שמים, מה שאין כן במחיצות שבידי אדם לא חששו ולא גזרו עם היות שהחשש שמה יפסקו חוטי צורת הפתח וכיו"ב קרוב הרבה יותר משיעלה הים שרטון, וקשה אם כן לומר שבא אדמו"ר לתקן כאן תקנה חדשה ולגזור במה שלא גזרו בו חכמים.

ובפרט שלכאורה חילוק זה הוא מלתא בטעמא, כי כאשר יארע פסול בצוה"פ הכל יבינו שיש כאן פסול בעירוב ויוודע הדבר, משא"כ במחיצות שבידי שמים, שאין הכל יודעים שהם חלק מהעירוב, גם כשיודע לבני המקום שהעלה הים שרטון, מן הסתם לא יבינו הרואים שמשמעות הדבר היא שהעירוב נפסל ואסור לטלטל כי יחשבו שהמים עצמם הויין מחיצה וכיו"ב.

[וכלפי לייא, שהעירוב שנעשה אח"כ במעלבורן, כנ"ל, היה מבוסס על הים בשני הצדדים ובשני הצדדים האחרים התבסס על חוטי החשמל, ואולי היה כאן ממש הנידון דסברת ה"ט"ז.]

ומכל המבואר כאן מסתבר ביותר לומר שהבעיות במעלבורן היו בגוף העירוב שהיה בידם לעשות, וכפי שיתבאר בסעיף הבא.

ד. הצעה לביאור נסיבות ה'מענה' – בעיות בכשרות העירוב במעלבורן

והנה, אכן נודע הדבר שהעירוב שנעשה במלבורן לאחר כמה שנים (ע"י הרב זייטשיק, מחוגי 'המזרחי'), לא היה כשר לכתחילה, כיון שבשני צדדים הסתמכו בו על חוטי חשמל ובשני צדדים על מחיצת הים, ומלבד הבעיה שבזה מצד הגזירה שמה יעלה הים שרטון⁷ (שהייתה גם במנהטן), היו שם גם פרצות של יותר מעשרה ובאופן שלא היה מתלקט עשרה בתוך ארבעה⁸ (וסמכו בזה על דעת המהרי"ט⁹ שהים עצמו הווי מחיצה).

רק לאחר שנים ארוכות הוזמן הרב שמעון איידער על מנת לתקן במלבורן עירוב למהדרין, ותיקון זה עצמו ארך כמה שנים [וגם אז היה זה ללא רשות מהמדינה אלא באמצעות הסכם עם חברת החשמל על שכירת הזכות להניח לחיים תחת החוטים].

ונראים הדברים שכל מה שכתב אדמו"ר ב'מענה' דידן מופנה לאותו עירוב מסוים (במעלבורן דאז), שלא היה כשר לכתחילה לדעת אדמו"ר, והיה מיועד לכתחילה להציל הקלים מחטא חמור, ולא כדי שיסמכו עליו היראים ויקיימו על ידו עונג שבת. נמצא, כמסתבר, שאין ב'מענה' זה שום גזרה ותקנה חדשה, ואין ללמוד מכאן לשום מקום שניתן לתקן בו עירוב כשר לכתחילה.

[וידועים דברי אדמו"ר בכ"כ מקומות שאין ללמוד הוראות כלליות ממכתביו שנכתבו למקרים פרטיים. ראה, לדוגמא מ"ש בכת"ק¹⁰: "פשוט שהוראה ליחיד בכל כיו"ב, ובפרט במכתב פרטי אליו – אינה הוראה לרבים כלל

⁷ ראה עירובין ח, א. שו"ע אדמו"ר סי' שסג שעיף לה.

⁸ קונטרס an eruv in Melbourne פוסט ראשון

⁹ חלק א סימן צד.

¹⁰ מאוצר המלך כרך א עמ' 205.

– כיון שע"פ רוב זהו תלוי בתנאי חיי היחיד, תכונות נפשו, הפרטים שישנן אצלו שכתבם במכתבו, ועוד ועוד", והוא הדין בעניינינו.]

וידעתי גם ידעתי שכמה מהקוראים יתמהו עלי, הכיצד אני מניח שהשליח למלבורן, הרה"ג ר' יצחק דוד גרונר ע"ה, ינסה לתקן עירוב שאינו כשר לכתחילה. והאמת היא שאין זו תמיהה ושאלה כלל לבקיאים בהלכות עירובין ובמנהג בזה בפועל, כי בהרבה מקומות תיקנו (בלית ברירה) עירובין של דיעבד, ויסודם היה בדינא דהלך אחר המיקל בעירובין¹¹, והמהרי"ט ועוד פוסקים הורו כן בפירושו¹².

ומעשה שהיה במרוקו, שהשליח הר"ר שלום איידלמן ע"ה תיקן שם עירוב, וכתב בפירוש שעירוב זה אינו מתאים לפסקי השו"ע. וכמובן, עשה זאת מפני שלא ידע שדעת אדמו"ר אינה נוחה מעירוב כזה.

[ולהעיר, שגם לפי גרסת 'המערכת' ש"השאלה שנשלחה אל הרבי משם הייתה בקשר לעשיית עירוב באופן כללי, בלי שום פרטים וכיו"ב", הרי הא גופא ששואלים על עירוב באופן כללי, בלי לפרט שישנה אפשרות מעשית לעשותו לכתחילה על רשיון מהמשלה וכיו"ב, מראה שמדובר על עירוב של דיעבד בלבד, ובהסתמכות על המחיצות הקיימות, כפי שאכן נעשה שם בשנים שאח"כ כ"ל].

והן אמת שאין בדברים אלו הוכחה ברורה שזה היה עניין השאלה לאדמו"ר בשנת תשמ"א, אבל מכל מקום מכלל אפשרות מסתברת מאד לא יצאנו, לומר שבעת השאלה שעליה נסוב ה'מענה' הנידון לא הייתה אפשרות לערב במלבורן באופן של לכתחילה.

וממילא מובן לכל בר דעת, שכאשר ישנה אפשרות מסתברת לפרש את דברי אדמו"ר באופן שיתאים לדעת רוב מוחלט של גדולי ישראל לדורותיהם (כולל פשט ההלכה הפסוקה בשו"ע שעליו ישען כל בית ישראל), ובאופן שיתאים לדברי אדמו"ר עצמו במכתבים אחרים שקדמו ל'מענה' זה, ודלא כהגרמ"פ, הרי שמוכרחים לפרש כן.

וכבר ביארנו באריכות, וכו"כ פעמים, שבו בזמן שהגרמ"פ ודעימיה סברו שלא לתקן עירוב במנהטן מפני חשש לדבר עבירה, הרי שאדמו"ר הביא לגבי נידון זה (במכתבים מפורשים ומפורטים) את פסקיהם של גדולי הראשונים והאחרונים שמניעת תיקון עירובין מפני חששות ממין זה הרי זו כפירה!

וילמד סתום מן המפורש, דהיינו שהבנת ה'מענה', שהוא מטבעו סתום ותמציתי, צ"ל מיוסדת על הדברים שנתפרשו באריכות ובבהירות בנידון זה במכתבים הנ"ל.

ודייקא נמי במ"ש אדמו"ר שם "מפורסמת דעת", היינו שמסתמך בזה על דברים שבכתב המפורסמים (שבוודאי לא היה מסתמך בזה על שמועות פורחות, שהיה רגיל על לשונו שאין להסתמך עליהם כלל וכלל¹³), ופשיטא שהכוונה למכתביו בעניין העירוב במנהטן, שנתפרסמו בשעתו ונדפסו ב'דברי מנחם'¹⁴ (להגר"מ כשר), ב'תיקון עירובין' של הרב מושקוויץ¹⁵ וב'מנחת צבי'¹⁶ (ואח"כ ב'אגרות קודש'¹⁷), שרק שם נמצאת דעתו שאין לפרסם ע"ד העירוב, ושם כתב להדיא שמדובר בעירוב שאינו כשר לכתחילה ושיש לעשותו ללא ברכה.

ה. מופרך לגמרי לפרש דברי אדמו"ר כשלילה כללית של מצוות עירוב בימינו

והנה, גם אם לא נקבל את ההצעה לביאור שהעלינו כאן (לעיל סעיף ד, שהעירוב במעלבורן היה בעייתי ושזו הייתה סיבה ל'מענה' השלילי מרבינו), ונאמר שהחשש הוא אי-האפשרות לתקן את העירוב במקרה שייפסל, וכדעת ה"ט"ז שהובאה לעיל באריכות (בסעיף ג) עדיין נוכל (ונצטרך) לבאר זאת על ידי תנאי המקום במעלבורן (וכדמשמע מלשון ה'מענה' גופא, כנ"ל), כגון העובדה שלא היה שם רישיון מהמשלה לתקן עירובין או כיו"ב.

¹¹ ראה שו"ת לב חיים ח"ב סי' עה (להגר"ח פאלאג'י), ובראשונים שבהערה הבאה.

¹² ראה מהרי"ט שם, וראה תשב"ץ חלק ב סימן לח, וראה שו"ת מהרש"ם חלק ד סימן קה, וראה ראב"ן מהודרת דבליצקי חלק ב הלכות נידה סימן שכה, שאפילו בספק מן התורה הולכים אחרי דברי המיקל בעירובין! ובשו"ת ארץ צבי חלק א סימן פו שלומד שגם בענין דאורייתא הלכה כדברי המיקל בעירובין.

¹³ ואף שבנדו"ד יש המצטטים עדויות מפי אנשים חשובים, כהר"ל"ג וכיו"ב, הלא כתב אדמו"ר כמ"פ שאין להסתמך על שמועות בשמו, והכוונה הייתה גם לדברים שאמרו המזכירים עצמם, ראה לעיל ובהערה 2, וראה דברי אדמו"ר שנדפסו ב'מקדש מלך' ג מדור אג"ק סימן קמט: "באם אמת שעדיין ישנם כאלו הבודים דברים מליבם ואומרים אותו בשמי .. עליהם ויזהירם ניט מלחמה האבן בי וכו". וראה ליקוט מכו"כ דברי אדמו"ר בזה בה'התקשרות' גליון רסד מדור 'ניצוצי רבי', וראה עוד ב'מקדש מלך חלק ב אג"ק סימן ריז, וב'המלך במסבו' כרך א עמ' כו.

¹⁴ דברי מנחם חלק ב בתיקון עירובין במנהטן עמוד קיח נדפס

¹⁵ עמ' טז.

¹⁶ עמ' ל.

¹⁷ כרך ט עמ' מב ועמ' קסה.

אמנם, מה שכתבו ואמרו כמה רבנים שהביאור ב'מענה' למעלבורן הוא שאדמו"ר יצא בגזרה וחשש חדש (חס ושלום) שלא לערב מחשש שמחמת ההרגל יבואו לטלטל במקומות שאין בהם עירוב¹⁸, סברא זו אין לה שום מקום בטעם ודעת – לדעתי ולדעת רבים ושלמים בתורה ובחסידות אשר אתנו – הן מצד תוך ה'מענה' הנידון, הן מצד דברי אדמו"ר המפורשים במקומות אחרים, והן מצד זה שסברא זו מנוגדת לדעת השו"ע ולדעת כל הפוסקים, וכדלקמן.

בלשון ה'מענה' למעלבורן אין שום רמז לחשש כזה, למרות שזהו חשש קרוב הרבה יותר מאשר החשש שייפסל העירוב ולא יוכלו לתקנו תיכף [שהרי גם אם נבין חשש זה כפשוטו, וכדלעיל סעיף ג, הרי זהו חשש הלכתי שהובא בנו"כ השו"ע ובשו"ע אדמו"ר, ולא סברא זרה וחדשה. וכל שכן ע"פ הביאור שבסעיף ד].

מצד דברי אדמו"ר המפורשים במקומות אחרים, כבר הובא לעיל שאדמו"ר עודד והשתתף בנתינת כסף על כו"כ עירובין, והלא החשש הנ"ל (שיתרגלו ויבואו לטלטל במקומות שאין בהם עירוב) שייך בכל המקומות!

וכן הובא לעיל דברי הראשונים והאחרונים שהביא אדמו"ר (בנידון העירוב במנהטן) שהחושש על העירוב מ"הני סברות בדויות" הרי ש"אם אינו הדיוט מינות נזרקה בו, כי הוא חולק על התלמוד והפוסקים".

ומצד שסברא זו מנוגדת לדעת השו"ע ולדעת כל הפוסקים, הדברים פשוטים ואינם צריכים לפנים. כי הלא החשש שתשתכח תורת הוצאה נידון על ידי חכמינו ז"ל בעצמם, ודבר משנה הוא בעירובין (עט, א) שמטעם חשש זה תיקנו חכמים לשייר בית אחד מן העירוב, וגם בזה כתב רש"י (שם) שדין זה הוא רק בעיר שס' רבוא בוקעים בתוכה, וכן נפסק במג"א ובשו"ע רבינו (ר"ס שצב), וכן נהגו בכל תפוצות ישראל בכל הדורות¹⁹.

[ואמנם בדור האחרון קם הגאון ר"מ פיינשטיין (וכמה רבנים עמו) לחדש שלא לערב בעיירות הגדולות שמא תשתכח תורת הוצאה, אמנם:

(א) אדמו"ר כתב מפורש שלא כדעתו, ראה לעיל סוף סעיף א וסוף סעיף ד והנסמן שם.

(ב) הגר"מ פיינשטיין ביאר דעתו בזה בהרחבה ובארוכה, ולא ברמז ובאקראי (ועיין לקמן בסעיף הבא).

(ג) אין לכחד שזהו חידוש גדול ביותר ודלא כדעת כל גדולי הראשונים והאחרונים והשו"ע בכללם, וידועה דעת אדמו"ר שאין לגזור גזרות חדשות בזמן הזה²⁰ בכלל, ובפרט נגד השו"ע על סמך סברות²¹,

(ד) המעיין בשיטת הגרמ"פ עצמו יווכח שסברת חשש זו לא הייתה יסוד דבריו, ולא שימשה אלא כסניף לדעתו שעיירות גדולות דידן הויין רשות הרבים דאורייתא, דעה שרבתינו נשיאינו נחלקו עליה מכל וכל, וכמבואר כ"ז אצלנו בארוכה במ"א, ועוד חזון למועד].

ו. אין מחדשין חידושים עצומים בהלכה בדרך רמז ובאקראי

ויש להוסיף עוד סברא פשוטה בשלילת האפשרות שמגמת אדמו"ר במענה למעלבורן הייתה לחדש הימנעות כללית מתקנת עירובין בעיירות גדולות כדעת הגרמ"פ, וכל שכן וקל וחומר בשלילת השיטה המשונה שאדמו"ר חידש שלא לערב כלל (ואכן הדברים פשוטים, אלא שמשום מה רבים אינם שמים את ליבם אליהם):

חידוש גדול שכזה, לבטל מצווה דרבנן מפני חששות חדשים, שלא שערום גדולי הפוסקים (וידוע כמה השתמט אדמו"ר מחידושי הלכה גדולים בדורנו באופן כללי²²), לא זו הדרך ולא זו העיר למסרו ברמיזה במענה פרטי שנמסר בע"פ והיה ספון וטמון שנים רבות.

וראה מ"ש אדמו"ר במענה להג"מ לנדא ע"ה²³:

"באם הייתי רוצה להכריז דעתי בזה, הייתי עושה זה בדרך הרגיל."

¹⁸ וכן מסתמכים בזה על שמועות פורחות בשם כ"ק אדמו"ר, וכבר הובא לעיל (עיין הערה 2) דברי אדמו"ר שאין לסמוך כלל על שמועות בשמו, ובפרט בנדו"ד שהמציאו בזה סברות בדויות (כגון שיבואו ע"י העירוב לזלזל בשמירת שבת) שביחס להם ולכיוצא בהם הביא רבינו את לשון התשב"ץ ש"אם אינו הדיוט מינות נזרקה בו".

¹⁹ והסוברים שאדמו"ר חידש להחמיר שלא כדעת רש"י, הלא גם לפי זה (וכבר הובא לעיל סעיף ד ובהערה 4 שם הסתייגות אדמו"ר מחידושי פסיקה בדורנו) אין מקום לשלילת העירוב, ורק שלשיטתם יצטרכו להניח שיעור. וגם, איך יפרנסו השתדלות וברכת אדמו"ר לעירוב בכפר חב"ד (לדוגמא) בלא שיעור על כך שלא הניחו שם 'שיר'?

²⁰ ראה, לדוגמא, המלך במסיבו כרך ב עמ' רסד.

²¹ ראה, לדוגמא, תורת מנחם תשמב חלק ג עמ' 1337.

²² וראה הנסמן לעיל הערה 4.

²³ תשורה לנדא-אקסלרוד עמ' 23.

ועינינו הרואות כיצד הביע הגרמ"פ את דעתו המחודשת בעניין זה בכמה תשובות ארוכות ומנומקות שנדפסו ב'אגרות משה', ובאופן שנודעו הדברים בשער בת רבים (שאכן ראו כן תמהו, וביניהם כ"ק אדמו"ר בעצמו במכתביו הנ"ל). כמו כן, ידוע לכל שכאשר רצה כ"ק אדמו"ר להודיע דעתו דעת-תורה שיש בה מן החידוש, עשה זאת באריכות ובהנמקה בכתב ובע"פ (וכך עשה בעניין מיהו יהודי, שטחים, אניות ישראליות בשבת, מבצעים ועוד ועוד).

ודי בזה על מנת לשלול לחלוטין את הסברא המשונה שפשטה בשנים האחרונות כאילו דעת אדמו"ר אינה נוחה מתיקון עירובין בעיירות גדולות (או מתיקון עירובין בכלל, רחמנא ליצלן מהאי דעתא).

ולהעיר גם ממה שלימדנו רבינו אדמו"ר זי"ע בעצמו כמה פעמים, ובדרך פשיטות, שכאשר דבריו סותרים לדברי השו"ע, הרי דבריו בטלים, ואין להסתמך עליהם.

וראה למשל מה שכתב רבינו בזה בכת"ק²⁴:

מפורסם בכל תפוצות ישראל שהרב צ"ל פוסק אך ע"פ שו"ע, ולא ע"פ רמזים של מכ[תבים] וכיו"ב, ואפילו לא ע"פ מכתבים [מפורשים]. כי מכ[תב] שבהיפך השו"ע בטל.

ואם כי דעת לנבון נקל שלא ייתכן כלל שרבותינו נשיאינו יסברו ויכתבו שלא כהשו"ע, ועל כגון זה נאמר 'מפריד אלוף לא יראה מאורות', וכמו שכתב אדמו"ר בהזדמנות אחרת בכת"ק²⁵:

"הכרזתי בהתוועדות שטיפשות לומר שאמרת ר"ל לעשות היפך פס"ד השו"ע, ורק טיפש יאמין לזה."

ויש לומר הביאור בזה, שאכן דעת רבותינו דבוקה ומיוחדת תמיד בדעת תורת ה' ובדבר ה' זו הלכה, אלא שלא תמיד כוונתם הק' מבוארת למעיין בדבריהם. ועל מנת שלא יגרום הדבר למכשולים, כדוגמת 'הערת המערכת' הנ"ל וכדוגמת שאר נסיונות לעקם את ההבנה המקובלת בשו"ע ובפוסקים, כתב הרבי דברים חתוכים בזה, ש'מכתב שבהיפך השו"ע בטל'.

ז. אין להבין בשום אופן את דברי רבותינו נגד ההלכה בשו"ע

עיקר דברי הגה"ח מוהר"ר ברוך אבערלאנדער שליט"א (בקובץ העו"ב שם) נסוב על מה שציטטו מאגרת אדמו"ר הרש"ב נ"ע²⁶, כביכול העלה אף הוא את הסברא המופרכת (שלא עלתה אפילו על לב הגרמ"פ) שלא לערב כלל שמה תשתכח תורת הוצאה.

וזה לשון אדמו"ר הרש"ב שם:

"ואנחנו באסיפתינו החלטנו לבלי לבקש בדבר העירובין. [א] מפני הגרעון שיש בזה, שע"י היתר ההוצאה מוציא גם שירעם [מטריה] ומחסה א"ע בו וכה"ג, ובד"כ משתכח עי"ז איסור ההוצאה מרשות לרשות בש"ק. [ב] ובפרט לאחד הבקשה הזאת עם ענין הש"ק [היתר העבודה ביום ראשון], שזה נוגע מאד בנפש אחינו, ודאי לא יתכן, כאשר בד"כ אין לאחד החמור עם הקל שמא יתנו את הקל לבד. ."

והנה משטחיות הלשון שם נראה שיש כאן הסתייגות כללית מתקנת עירובין, אלא שכל בר בי רב דחד יומא יודע שהסתייגות כזו איננה אפשרית כלל בקרב שלומי אמוני ישראל, וזוהי עבירה על הלאו של 'לא תסור' מתקנת חכמינו ז"ל בימות הסנהדרין.

וכפי שביאר הגר"ב אבערלאנדער שם שהכרח גמור להתבונן שנית בדברי אדמו"ר הרש"ב שם ולמצוא את משמעותם הנכונה²⁷.

אמנם, כותב 'הערות המערכת' מצא לנכון להעיר על דברים אלו בזה"ל:

דבריו מרפסין איגרא, שהרי דברי אדמו"ר הרש"ב פשוטים וברורים, אבל היות שלדעתו הם מנוגדים לשו"ע, הנה במקום לנסות להתייגע ולהבין את כוונתו הקדושה, תולה את ההתנגדות בדברים אחרים כגון פוליטיקה וכיו"ב. ושיטה כזו – שבכל מקום שיש איזה עניין מרבותינו נשיאינו שלדעת מישהו בלימוד שטחי נראה כמנוגד לשו"ע, צריכים לשנות דבריהם הק' "כחומר ביד היוצר", היא מזרון חלקלק שסופו להביא לתוצאות חמורות ביותר.

²⁴ נדפס בספר 'ח"י הנישואין' עמ' תרב.

²⁵ התפרסם בספר 'מאוצר המלך' כרך א עמ' 205. וראה עוד בדברי כ"ק אדמו"ר זי"ע בשבת פ' משפטים תשמ"ז, ובכ"מ.

²⁶ אגרות קודש אדמו"ר הרש"ב נ"ע כרך ב אגרת רז (עמ' תלח).

²⁷ ובפרט שלפועל כן ביקש אדנ"ע על העירובין, עיין לקמן.

והנה להאשמותיו הנלוזות של הכותב כאילו הגר"ב אבערלאנדער שליט"א, ושאר חשובי הרבנים שחתמו על הקול קורא, למדו את דברי רבותינו נשיאינו באופן שטחי, בלא "לנסות להתייגע ולהבין את כוונתו הקדושה", ראוי שלא להגיב כלל, והרינו מוחים על חוצפה זו בקול רעש גדול.

אבל לעצם העניין, כיצד יש לנהוג כאשר פשטות דברי רבותינו נשיאינו מנוגדת למסורת ההלכה ולפסקי דין ברורים בשלחן ערוך, הרי שהדברים שנכתבו ב'הערת המערכת' אינם "מדרון חלקלק שסופו להביא תוצאות חמורות ביותר", אלא הם מהווים כפי שהם תוצאות חמורות ביותר – טשטוש המחויבות המוחלטת לתקנות חכמינו ז"ל ולדבר ה' זו הלכה, הן בשטח האמונות והדעות והן במעשה בפועל.

דברי הפוסקים שנתקבלו בכל תפוצות ישראל, ובפרט השולחן ערוך והרמ"א, הם הנר היחידי לרגליו של כל איש ישראל הנאמן עם ה' ותורתו, וכל שכן וקל וחומר כאשר עסקינן בצדיקים וקדושים רבותינו נשיאינו זי"ע.

ולכן, כדברי הגר"ב אבערלאנדער שם וכאמנות אומן של כל איש ישראל הירא את ה', כאשר באו לפנינו דברי רבותינו נשיאינו שמשמעותם הפשוטה היא בסתירה למשמעות המקובלת והפשוטה של דברי השולחן ערוך, הרי שהאפשרות הראשונית היא לעיין שוב ולמצוא שהייתה זו הבנה שטחית בדברי רבותינו נשיאינו (וכפי שאירע בנידון דידן, ועיין עוד לקמן בזה), והאפשרות השנייה, בדלית ברירה, לפרש את דברי רבותינו באופן דחוק, אכן "כחומר ביד היוצר", ובלבד שיהיו תואמים מלמעלה עם דבר ה' זו הלכה הפסוקה שממנה לא נפרדו בחייהם ובמותם (וראה דברי אדמו"ר על "מכתב שנגד השו"ע", שהובאו לעיל סעיף ו).

[והלום ראיתי מ"ש הר"ר מרדכי קרסניאנסקי²⁸, שאין להביא ראיה מדברי הרא"ש, התשב"ץ, ה'חתם סופר' וה'בית אב' שציטט אדמו"ר לעניין הנמנעים מתיקון עירובין מחששות שבסברא, משום שכל זה נכתב לדורות הקודמים ולא לדורנו! שומו שמיים על זאת! וכי יכול יהודי לומר על דברי הלכה ברורים של גדולי הראשונים והאחרונים שאינם אמורים לדורנו?! ובפרט, כנ"ל, שאדמו"ר הביא דעות אלו בדורנו ועבור דורנו ובנידון העירוב בעיירות גדולות דווקא!]

וראה שם עוד מה שכתב גלויות (ולפחות אינו מסתיר מגמתו, משא"כ ברושם ה'הערות המערכת' שבהע"ב), שאכן מן המשנה והגמרא והפוסקים עד השולחן ערוך ברור שמצווה על הרבנים והדיינים לתקן עירובין, אבל לומר שכן היא דעת אדמו"ר זהו שקר, כי 'דוע' דעת אדמו"ר בעירובין, וסיים שם לעבור חסיד דעת אדמו"ר היא העיקר.

ושרא ליה מאריה הן מצד דעת אדמו"ר המפורשת במכתביו שההימנעות מתיקון עירובין מצד חששות שבסברא יש בה סרך מינות (כדברי התשב"ץ), והן מצד דברי אדמו"ר המפורסמים (הובאו לעיל) שאם ימצא בדבריו משהו שאינו מתאים לפסק ההלכה בשו"ע הרי דבריו "בטלים".]

ה. טעם דעת אדמו"ר הרשב"ב נ"ע (בהור"א) שלא לבקש היתר עבור העירובין

ונחזור לעניין דברי אדמו"ר הרשב"ב נ"ע במכתבו אודות האסיפה, שאכן נתבארו ע"י הגר"ב אבערלאנדער שם בטוב טעם ודעת, ועיקר הדברים הוא שהנידון באסיפת הרבנים ברוסיה היה יצירת מצב חדש על ידי בקשה מיוחדת, כי במשך כל השנים לא התיר הממשל ברוסיה לקיים מצוות עירובין.

וכאשר נאלצו אז לבחור בין כמה בקשות חשובות (שאחת מהן כתובה שם במפורש, תיכף לדברים הנ"ל: בקשת היתר לעבודה ביום ראשון, היתר שהשליך במישרין על שמירת שבת בלאוין דאורייתא, משא"כ קיום מצוות עירובין שהיא עשה דרבנן), הכריע אדנ"ע שלא לבקש אודות העירובין, משום שבסופו של דבר יש בעירובין צד חיסרון, שיכולים לבוא עי"ז לידי מכשול.

והיינו, שלמרות שחז"ל עצמם בתקנתם, בדאפשר, לא התחשבו בחשש זה 'שמא תשתכח תורת הוצאה' (והסתפקו בדין השיור על מנת למנוע חשש זה), כאן, בדלא אפשר, כיון שהשלטונות לא איפשרו את התקנת העירובין והערימו על כך קשיים שונים (וכשפי שהביא הגר"ב שם כמה ראיות לזה), יכול צד זה לחזק את ההכרעה שלא לבקש על מצוות עירוב במחיר סיכון הבקשות האחרות הקשורות במצוות דאורייתא ובאיסורים חמורים יותר.

ומה שכתב שם אדנ"ע "ובפרט לאחד הבקשה הזאת עם ענין הש"ק .. ודאי לא יתכן", על כרחנו לפרש (הן מצד עיקרי הדת שנת"ל והן מצד הסברא הפשוטה) שגם מלבד סיכון הבקשה ה"נוגעת בנפשות אחינו בני ישראל" בדבר העבודה ביום ראשון, נטה אדנ"ע לומר שאין לבקש כלל על העירוב, כיון שבכל מקרה היה צורך לשקול היטב כל בקשה לממשלת הצאר צורך היהודים.

וכפי שכתב להדיא, ש"אין לאחד החמור עם הקל שמא יתנו את הקל לבד", וממילא מובן שכל מ"ש שם על ה"גרעון" שבעירובין היינו נימוקים השייכים רק בשעת הדחק כאשר אין אפשרות לקיים כל המצוות, ואין כאן

שום רמז לביטול מצוות עירובין מעיקרה או היתר ההתרשלות בה בימי מנוחה ושלוש, כאשר שרונים בצל מלכויות של חסד ב"ה.

ודבר הפשוט הוא שאם היה אדנ"ע בא לידי מסקנה חדשה ומחודשת (כדעת הגרמ"פ, נגד כל הפוסקים והשו"ע בכללם) שנשתנו העיתים תכלית השינוי, ושלעת-עתה טוב יותר שלא לתקן עירובין שמא תשתכח תורת הוצאה, היה כותב זאת בתשובה מנומקת היטב (וכדלעיל סעיף ו), וכן היה דואג לפרסם הוראה זו בשער בת רבים, ולא מסתפק ברמיזה לא מוכרחת בתוך מסמך אישי שאין יד הכל ממשמשת בו.

ועוד והוא העיקר, וגם בזה כתב הגר"ב אבערלאנדער שם, שבסופו של דבר ביקש אדמו"ר הרש"ב נ"ע במפורש גם אודות העירובין²⁹, והדברים כתובים בעצם כתב ידו ונדפסו באג"ק אדנ"ע³⁰, וכמו שהעיר שם עורך סדרת אג"ק הרש"ב לוי, ודלא כמ"ש ר' נחום זאייאנץ³¹ שמדובר בהעתק של החלטות הרבנים באסיפה³².

ט. הייתכן ש"ק אדמו"ר נהג היפך דעת אדמו"ר הרש"ב נ"ע

בצד הדברים המוכחים והמבוארים הנ"ל, הוסיף הגר"ב אבערלאנדער (במאמרו הנ"ל) שעצם העובדה שאדמו"ר נשיא דורנו יזם ועודד ובירך על תיקון עירובין בכמה וכמה מקומות, מהווה הוכחה פשוטה שאין לפרש את דברי אדנ"ע הנ"ל במשמעות עקרונית (כדעת הגרמ"פ), שהרי פשיטא שלא היה רבינו כותב ועושה כנגד דעת אדמו"ר הרש"ב נ"ע.

ועל כך פוזז להגיב כותב 'הערות המערכת' בזה"ל:

לשון הכותב "הוכחה", ומה גם "הוכחה פשוטה", צע"ג, דהרי פשוט דאין כל הזמנים שווים ואין כל המקומות שווים, והניסיון להביא ראיה לעמדת אדמו"ר הרש"ב בקשר לאסיפה מסויימת, ממענות הרבי שנכתבו עשרות שנים לאחר מכן בקשר למקומות ומקרים שונים לחלוטין, הוא מוקשה מאוד."

והדברים תמוהים ומשונים, שהרי ודאי שניתן להביא ראיה מהנהגה וחוות דעת הפוכה של אדמו"ר נשיא דורנו ז"ע ב'מקומות ומקרים שונים לחלוטין' לכך שאין דעת אדנ"ע כדעת הגרמ"פ (כפי שרצו לטעון הכותבים שקדמו לגר"ב אבערלאנדער). וכלפי לייא: הניסיון להביא ראיה מ'עמדת אדמו"ר הרש"ב בקשר לאסיפה מסוימת' ל'מענות הרבי שנכתבו עשרות שנים לאחר מכן בקשר למקומות ומקרים שונים לחלוטין', הוא "מוקשה מאוד", וע"פ כל המבואר לעיל אין לו כלל על מה שיסמוך.

²⁹ ועוד הקדים בקשה זו לשתים עשרה בקשות אחרות, ראה שם.

³⁰ אג"ק אדמו"ר הרש"ב כרך ב אגרת רמז, סעיף 25. ראה צילום כת"ק אדנ"ע המצו"ב.

³¹ העו"ב גליון א'רו עמוד 70.

³² עוד ראיתי שכתב ר' נחום זאייאנץ שיש להימנע מלתקן עירוב בעירות כדי לקיים מ"ש אדמו"ר הצ"צ שבעל נפש יחמיר שלא לסמוך על שיטת רש"י (שבלא ס' רבוא אין דין רה"ר דאורייתא). ודבריו אלו תמוהים ביותר למצויים אצל הלכות עירובין, א) משום שברוב עירות גדולות שלנו אין דין רה"ר דאורייתא גם ללא שיטת רש"י, כי אין הרחבות מפולשין משער לשער וכן המחיצות עומד מרובה על הפרוץ ע"י מחיצות הבתים. ב) [וגם במקומות שבהם הפרוץ מרובה על העומד והרחבות מפולשין משער לשער] הייתכן למנוע מלתקן עירוב משום חומרא לבעל נפש?! והלא גם הבעל נפש צריך לחזור אחר עירוב כדי להינצל מטלטול בשוגג, ובכדי להציל אחרים מטלטול או גם במזיד ר"ל (ובדורנו דור יתום עאכו"כ), ובכדי לאפשר עונג שבת (שהוא טעם תקנת עירובין) לרוב אנשים פשוטים שאין בגדר של 'בעל נפש'.

Australian Jewish News (Melbourne, Vic. : 1935 - 1999), Friday 17 October 1997, page

Eruv down

A SECOND Australian Eruv constructed under the guidance of Rabbi Boruch Zaichyk has been put out of action.

In 1994 Rabbi David Freilich had an Eruv erected in Perth under guidelines set by Rabbi Zaichyk who was then Mora D'Atra of Melbourne's Mizrachi

Kehilla.

Writing in the West Australian Jewish community weekly magazine *The Maccabean* Rabbi Freilich announced just before Rosh Hashanah that he had stopped regular inspections of the Eruv and he therefore no longer guaranteed its halachic acceptance.

He said despite rumours to the contrary, Rabbi Moshe Heinemann of Baltimore, the halachic authority for Star K Kashrut and whose Eruv was universally accepted in Baltimore, had not examined the Perth Eruv nor given any ruling on its halachic acceptability or otherwise.

Rabbi Freilich wrote that unrelated to this, it had been brought to his attention that the power lines around the area in which the Eruv existed were gradually going to be phased out and put underground to modernise and beautify certain

ernise and beautify certain areas.

"I therefore will be stopping regular inspections of the Eruv from Rosh Hashanah and thus from that time cannot guarantee its halachic acceptability," he wrote.

"Please rest assured that in consultation with Western Power and the various councils, together with specialists in Eruvin, I will attempt further down the line to set up an Eruv which uses other boundaries," he wrote.

National Library of Australia

<http://nla.gov.au/nla.new>